

SvD KULTUR

Fyrverkeri utan känsla

BLEKT. Fanny och Alexander på Dramaten är en teatral fest, såväl lång som intelligent och välkomponerad. Men trots det och enskilda magnifika prestationer vill spelet inte lyfta.

12 februari 2012 kl 18:00

TEATER

FANNY OCH ALEXANDER

Dramaten

Text: Ingmar Bergman Manus, regi: Stefan Larsson Scenbild: Rufus Didwizsus Kostym: Nina Sandström Medv: Marie Göranson, Jonas Karlsson, Livia Millhagen, Reine Brynolfsson, Thomas Hanzon, Victor Lindblad Poturaj, Christopher Wagelin, Kristina Törnqvist, Tanja Lorentzon, Hans Klinga, Jan Malmsjö, Jennie Silberhjelm m fl.

Läsarnas snittbetyg

50 betyg med 4 i snitt

Tack för ditt betyg!

Ingmar Bergman blev, ironiskt nog, världsdramatiker först efter sin död 2006. Filmmanus gjordes om till pjäser som vida överglänser den grupp tidiga moraliteter han skrev under 1940- och 50-talen. Det är som om scenkonsten först nu hunnit ikapp det filmiska med sina möjligheter till klipp och närbilder. Teatern skyr inte mer det sönderslagna och det ofullgångna.

Fanny och Alexander har äntligen kommit hem. Dramaten stod stolt som en vit marmorklippa. Röda mattan var utrullad, figuranter med facklor på plats liksom kungaparet. Så är ju också detta verk en teatral fest som börjar med julkrubba och dans runt granen och slutar med sommarlov och vitklädd Tjechovstämmning. Bergman skrev en lovsång till scenen som provrum för masker och identiteter men också livslögner.

Stefan Larsson har redan iscensatt stycket på danska Aarhus teater där han är chef. Den svenska versionen är en rejäl munsbit, fyra timmar lång, men också intelligent och väl komponerad. Scenbilden är ett sprängt universum, ett centralt vakuum omgivet av skilda rum. Allt på en vridscen som gör att tolkningen ibland liknar en existentiell karusell som virvlar runt sin axel till utsökt musik av Bach och Schumann.

Jo, det här är teater om teater. Publiken ser baksidor, kulisstycken, scenarbetarna – och när ensemblen spelar aktörer på den Ekdahlska teaterscenen blir det slap-stick, clownier och medvetet hopplöst töntigt. En släng absurdism, en dos Drömspel och en rar hyllning till alla medelmåttor.

Fanny och Alexander kan tolkas på många sätt. Enklast är det att förstå stycket som envig mellan konsten och kyrkan, mellan utlevandet och rigiditeten, pragmatism och bokstavstroendet. Ett slags biografiskt koncentrat av Bergman själv. Mest intressant blir det förstås om man låter dessa två kategorier ”smutsa ner” varandra. Ingen är absolut, alla är vi dubbelnaturer. Stefan Larsson närmar sig en sådan tolkning iscensättningen igenom. Är verkligen teaterdirektör Ekdahl lycklig? Är verkligen biskop Vergéus helt igenom ond?

Regissören har också att förhålla sig till den mysticism Bergman odlar: scenerna med Ismael. Här står det judiska för fantasteri som är på riktigt – inte bara aningen tafflig teater. Här, absolut centralt, omgivet av kulisser sker ett mirakel som ingen vågar närma sig. Här anas hopp om gudomlig rättvisa. Bergman är inte utan gudstro men han är anti-luthersk.

Fanny och Alexander på Dramaten är storstilad teater, en saga om en trio bröder som delar på arvsynden och trotsar den på högst olika sätt. Mest magnifik är Jonas Karlsson som hedonisten Gustav Adolf – härlig, spattig och kåt. Thomas Hanzon gör Oscar till en skugga – redan innan han dör redo att axla rollen som vålnad till sin Hamlet: sonen Alexander. Christopher Wagelin gör Carl till ett hest monstrum med ett hat – och ett självförakt – som är djupt obehagligt.

Tråkigt nog fyller inte tjoget aktörer på scenen sina roller. Reine Brynolfsson är en stor aktör men jag förstår helt enkelt inte biskop Vergéus. Vilka mekanismer döljer sig bakom allt detta hat? Fanny och Alexander är en pjäs som ska spelas med självklar bravur och närvaro – här är många bleka, oåtkomliga. Vi ser karusellen snurra, njuter av färgerna och tempot men blir sällan berörda. Saknar avgrunden och känslor.

Stefan Larsson har skapat ett fyrverkeri, ett perfekt urverk och fina spelscener – ändå lyfter spelet inte. Möjligen är det premiärnervositet, kungabesök och förväntningar som skapar motvind. Förhoppningsvis kommer uppsättningen ändå att få luft under vingarna. Just nu skildrar pjäsen, särskilt efter paus, alldeles för bra hur människor förtvivlat slåss med sina roller.

LARS RING

08-13 56 09lars.ring@svd.se